

آثار باستانی و ارزش های تاریخی

شب یلدا

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۲۹ آذر ۱۳۹۲ - ۵ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

تعریف شب یلدا و تاثیر آن بر اروپاییان (کریسمس) آیا میدانستید درخت کریسمس از درخت یلدا گرفته شده؟ شب یلدا شب اول زمستان و درازترین شب سال است. و فردای آن با دمیدن خورشید، روزها بزرگ تر شده و تابش نور ایزدی افزونی می یابد. این بود که ایرانیان باستان، آخر پاییز و اول زمستان را شب زایش مهر یا زایش خورشید می خواندند و برای آن جشن بزرگی بر پا می کردند. این جشن در ماه پارسی «دی» قرار دارد که نام آفریننده در زمان قبل از زرتشتیان بوده است که بعدها او به نام آفریننده نور معروف شد، همان که در زبان انگلیسی "d"

تعریف شب یلدا و تاثیر آن بر اروپاییان (کریسمس)

آیا میدانستید درخت کریسمس از درخت یلدا گرفته شده؟

شب یلدا شب اول زمستان و درازترین شب سال است. و فردای آن با دمیدن خورشید، روزها بزرگ تر شده و تابش نور ایزدی افزونی می یابد. این بود که ایرانیان باستان، آخر پاییز و اول زمستان را شب زایش مهر یا زایش خورشید می خواندند و برای آن جشن بزرگی بر پا می کردند.

این جشن در ماه پارسی «دی» قرار دارد که نام آفریننده در زمان قبل از زرتشتیان بوده است که بعدها او به نام آفریننده نور معروف شد، همان که در زبان انگلیسی "day" خوانده میشود.

برای دیدن ادامه به ادامه نوشتار مراجعه کنید

یلدا و جشنهای مربوطه که در این شب برگزار می شود، یک سنت باستانی است. یلدا یک جشن آریایی است و پیروان میترائیسم آن را از هزاران سال پیش در ایران برگزار می کرده اند. یلدا روز تولد میترا یا مهر است. این جشن به اندازه زمانی که مردم فصول را تعیین کردند کهن است. نور، روز و روشنائی خورشید، نشانه هایی از آفریدگار بود در حالی که شب، تاریکی و سرما نشانه هایی از اهریمن. مشاهده تغییرات مداوم شب و روز مردم را به این باور رسانده بود که شب و روز یا روشنائی و تاریکی در یک جنگ همیشگی به سر می برند.

روزهای بلندتر روزهای پیروزی روشنائی بود درحالی که روزهای کوتاه تر نشانه ای از غلبه تاریکی. برای در امان بودن از خطر اهریمن، در این شب همه دور هم جمع می شدند و با برافروختن آتش از آفریدگار طلب برکت می کردند.

یکی از محققان دانشگاه بالتیمور در معرفی شب یلدا می نویسد: یلدا یک جشن است. با اینکه سال نو پارسی در مارس آغاز می شود، اما در این روز برای گرامیداشت طولانی ترین شب سال افراد دورهم جمع می شوند. این سنت از زمان زرتشت پیامبر بر جای مانده است. هر چند که در طول قرن ها بسیاری از جشن های زرتشتیان تغییر کرده و در حال حاضر ۳۰۰ هزار زرتشتی که در هند و ایران زندگی می کنند برخی از جشن های زرتشتیان را برگزار می کنند. یکی از محققان زرتشتی در شب یلدا خطاب به مدعوین گفت: چقدر از مردم حاضر در اینجا درخت کریسمس را آماده کرده اند؟ تعدادی دست بالا رفت. سپس پرسید چند تن درخت یلدا را تزئین کرده اند، مدعوین متعجب شدند برخی خندیدند. این محقق با تندی گفت این چیزی است که شما باید داشته باشید: «درخت یلدا». زیرا درخت کریسمس از درخت یلدا گرفته شده است.

وی سپس ادامه داد که در دوران پارس باستان در شب یلدا درخت سبزی را تزئین می کردند که نشانه سبزی همیشگی باشد. یعنی روز تولد خورشید. دختران جوان آرزو می کردند و لباس های بافته شده از نقره را به دور درخت می بستند تا به خواسته خود برسند اما این رسم آرام آرام تغییر کرد. زیرا مسیحیان و پاپ لئو در قرن چهارم برای از بین بردن این سنت تلاش کردند و سرانجام پیروز شدند. همزمانی تولد مسیح با شب یلدا سبب شد که این دو جشن با هم برگزار شود ولی به تدریج با تغییر مداوم تاریخ، زمان آن تغییر کرد. در قرن هیجدهم «لوتران» آلمانی با اقتباس از درخت یلدای پارسیان درخت کریسمس را به جمع تزئینات شب تولد مسیح آورد. با رواج اسلام در ایران، زرتشتیان مدت ها در خفا مراسم خود را برگزار می کردند تا حدی که بسیاری از سنت ها به دلیل مخفی شدن این جشن منسوخ شد و در بسیاری از نقاط مانند پاکستان و هند این رسم بسیار کم رنگ شده اما در ایران هنوز پا برجاست. به قولی شب یلدا زمان تولد مهر یا میترا است. طرفداران قوم آریا در ایران و هند و اروپا این شب را با کمی تغییرات در سنت ها جشن می گیرند. درابتدای شب اقوام و گروه های مختلف مردم گردهم جمع می شوند با روشن کردن آتش میوه های فصل زمستان و میوه هایی را که در طول تابستان خشک کرده اند می خورند و دعا می کنند و شعر می خوانند.

ظاهراً پس از مسیحی شدن رومیان، سیصد سال بعد از تولد عیسی مسیح، کلیسا جشن تولد مهر را به عنوان زادروز عیسی پذیرفت، زیرا، موقع تولد او دقیقاً معلوم نبود. ازین روست که تا امروز بابانوئل با لباس و کلاه موبدان ظاهر می شود و درخت سرو و ستاره بالای آن هم یادگار مهری هاست،

جالب این است که یلدا کلمه ایست سریانی به معنای تولد و به گفته ابوریحان آن را شب زادن ترجمه کرده اند.

همچنین گفته میشود وقتی میتراپیسم از تمدن ایران باستان در جهان گسترش یافت، در روم و بسیاری از کشورهای اروپایی، روز 21 دسامبر به عنوان تولد میترا جشن گرفته میشد. ولی پس از قرن چهارم A.D در پی اشتباهات محاسباتی این روز به 25 دسامبر انتقال یافت و در آن زمان مسیحیان روز ژانویه را روز تولد مسیح جشن می گرفتند. اما با گسترش مسیحیت در آن زمان به دلیل اینکه نمی توانستند مردم را از برپاداشتن این جشن منع کنند بنابراین روز کریسمس را به روز 25 دسامبر جابه جا کردند.

این گوشه ای از تاثیر فرهنگ ایرانیان بر اروپا بود حال ما به عنوان وارثان این تمدن کهن برای شناخت و شناساندن و پیدا کردن دیگر تاثیرات این فرهنگ چه کاری انجام دادیم پاسخ به این سوال را به اندیشه توانای خواننده ایرانی می سپارم.

برای دانلود نوشتار شب یلدا تصویر زیر را بفشارید

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «شب یلدا»، پارسیان دژ، ۱۳۹۲.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1217/pdf/شب-یلدا.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۲۹ آذر ۱۳۹۲